

Til Nærings- og handelsminister Trond Giske,

Undertegnede organisasjoner vil berømme deg for ditt kloke og modige standpunkt i forkant av EFTAs ministermøte i Reykjavik, hvor du vil anbefale EFTA å forbedre teksten i frihandelsavtalen med Colombia på grunn av graverende forhold for fagorganiserte og brudd på menneskerettigheter. Colombia er et av de landene i verden der det er farligst å være fagorganisert, og et krav om etterlevelse av ILOs konvensjoner er helt på sin plass.

Vi er imidlertid svært bekymret over din og den rød-grønne regjeringens påstand om at det *ikke* vil bli en forverring i arbeidsbetingelser og levekår for Colombias befolkning som følge av denne frihandelsavtalenⁱ. Vi lurar på hvordan det er mulig for regjeringen å vite dette, all den tid Regjeringen ikke har gjennomført en konsekvensanalyse og en høring i forkant av fremforhandlingen av frihandelsavtalen.

Fagorganisasjoneneⁱⁱ, og andre interessegrupper i Colombia er sterkt kritiske til inngåelse av frihandelsavtaler nettopp fordi de frykter verre arbeidstaker- og menneskerettighetsforhold i landet. Det er de som bor der og risikerer livet hver dag. De kjenner hver dag på livet hva råvareavhengighet og asymmetriske bytteforhold mellom rike og fattigere land medfører.

Avtalen sier ingenting om hvordan Norge skal holde norske aktører ansvarlige i utlandet for direkte og indirekte menneskerettighetsbrudd som vil kunne skje ved tilrettelegging for bl.a. norske investor- eller næringsinteresser. Det slås derimot fast i avtalen at Colombias regjering kan bruke unntakstilstand i tilfeller der de må opprettholde offentlig ordenⁱⁱⁱ. Vi kjenner til flere eksempler hvor folk er drevet på flukt eller mistet tilgang til jord fordi utenlandske selskaper skal drive plantasjer eller gruver.

Colombianske myndigheter hevder at en av årsakene til fattigdommen i landet er lav produktivitet, og landets utviklings- og eksportstrategi har som utgangspunkt at subsistensjordbruk skal erstattes med eksportrettet landbruk, herunder plantasjedrift av afrikansk palme for biodieselproduksjon, i tillegg til intensiv olje- og mineralutvinning. Det er en svært arealkrevende vekststrategi som legger press på matjord, vann og matsikkerhet, så vel som regnskog.

Som virkemiddel for økt eksport kan Colombias utviklingsstrategi ved første øyekast synes fornuftig. Utviklingsstrategien sier imidlertid ingenting om hvordan eksportveksten skal sikre utvikling for det brede lag av befolkningen/sosial utjevning eller hvordan landarealene skal frigjøres for å kunne effektiviseres. Bare mellom 1999 og 2007 ble 380.000 småbrukerfamilier fratrukket i alt 5,5 millioner hektar landjord (tilsvarer 10,8% av landets totale dyrkbare areal)^{iv}. Det er flere årsaker til dette massive landtyveriet, og ingen av disse årsakene kan frikoples fra utenlandske investor- og handelsinteresser:

- Væpnet konflikt: Den over 40 år gamle væpnede konflikten gjør at folk må flykte når de kommer i skuddlinjen. Nasjonale og internasjonale bedrifter har, ofte med assistanse fra lokale og nasjonale myndigheter, vært raskt ute med å etablere virksomhet på de forlatte områdene. Mange av disse områdene befinner seg inne i urfolks og afrocolombianeres lovfestede områder, så vel som i naturreservater.
- Narkotika: De to geriljagruppene FARC og ELN, de mange paramilitære gruppene/kriminelle bandene samt rike investorer trenger i stadig større grad landområder for å dyrke koka og produsere kokain, landområder som altfor ofte trues til seg med vold. Til tross for svært høye summer investert av både nordamerikanske så vel

som colombianske myndigheter for å bekjempe narkotikaproduksjon og narkotikatrafikk, er mengden kokain som går fra Colombia til USA konstant. I tillegg har det utviklet seg stadig nye markeder utenfor USA, herunder Norge.

- Utviklingsstrategi: Myndighetenes utviklings- og eksportstrategi har skapt et eget marked for de mange paramilitære gruppene/kriminelle bandene i landet som får betalt for å true og skremme vekk befolkningen fra eiendommene sine. I kjølvannet av slike utdrivelser, dukker nasjonale og internasjonale investorer opp med gyldige tomtefester, og starter opp sin arealkrevende eksportrettede virksomhet. Mange av disse mottar subsidier fra staten for å tilrettelegge arealene for intensivt bruk.

At det er tette bånd mellom colombianske styresmakter og ledere av paramilitære grupper/kriminelle bander, herunder narkotikahandlere, har blitt slått ettertrykkelig fast ved flere anledninger, sist av FNs spesialrapportør Gabriela Carina Knaul de Albuquerque e Silva i Geneve 2. juni i år^v. Fenomenet, som viser hvordan staten har blitt erobret av illegale aktører, går under navnet "parapolitikk". Ved utgangen av 2009 var 93 parlamentarikere, 13 senatorer, 12 fylkesmenn, 166 ordførere og 58 kommunestyremedlemmer under politietterforskning for ulovlige bånd til illegale grupper. Colombia har en moderne grunnlov fra 1991 som etablerer landet som en sosial rettstat. FNs spesialrapportør slår imidlertid fast at Colombia har tatt mange tilbakeskritt etter 1991, og at mye må endres før Colombia får en fungerende rettstat.

Myndighetenes eget register for internt fordrevne forteller at det hvert år fordrives mellom 200.000 og 300.000 nye mennesker fra sine hjem^{vi}, og at svært mange av disse fordrivelsene er relaterte til landjord. I noen tilfeller truer dette selve eksistensen til urfolksgrupper. Vi som undertegner dette brevet frykter at frihandelsavtalene med Colombia får som konsekvens at et økende antall fattige mennesker drives fra sine eiendommer mot sin vilje og uten å motta noen som helst form for kompensasjon. Eiendommene vil i sin tur overtas av bedrifter med "riktig" profil i forhold til Colombias utviklings- og eksportstrategi. De internt fordrevne flykter til slumstrøk i utkanten av Colombias byer, der de lever uten tilgang til arbeid, skikkelig bolig, drikkevann eller sanitære forhold. Ungdommer her er sårbare, og lar seg lett rekruttere til illegale væpnede grupper^{vii}.

Vi som kjenner Colombia og arbeider med de mange millionene av colombianere som til daglig lider under fravær av en fungerende rettstat, er ikke overbeviste om at en frihandelsavtale mellom EFTA og Colombia vil føre til en positiv utvikling for colombianere flest. Det er dessverre lite som tyder på at den kommende andre runde i presidentvalget kommer til å endre på denne situasjonen. Derfor ber vi deg, som Norges Nærings- og handelsminister, om at det gjennomføres en uavhengig analyse av konsekvensene som handelsavtalen vil få for økonomiske, sosiale og kulturelle rettigheter i Colombia. Prosessen må innebære deltakelse av sivilt samfunn og fagorganisasjoner fra Norge og Colombia. Konsekvensutredningen bør sendes på høring både i Colombia og EFTA-landene. Skulle det vise seg at konsekvensutredningen understøtter våre antakelser og befolkningens tidligere erfaringer, ber vi om at Norge og de øvrige EFTA-landene tar dette til etterretning og revurderer en ratifisering av avtalen.

Kjære Trond Giske, politikk er det muligens kunst! Norge kan velge å spille en konstruktiv rolle for at rettighetene til sivilbefolkningen i Colombia ikke begrenses av norske næringsinteresser.

Vi ønsker deg lykke til under EFTAs ministermøte i Reykjavik!

Med vennlig hilsen

Latin-Amerikagruppene
i Norge (LAG)

HANDELSKAMPANJEN

ForUM for utvikling og miljø
Sammen for en bærekraftig utvikling

SENTERUNGDOMMEN

Norsk Folkehjelp

NORWEGIAN
REFUGEE COUNCIL

Regnskogfondet

Norges
Naturvernforbund
Friends of the Earth Norway

FIVAS

Foreningen for Internasjonale Vannstudier
Association for International Water Studies

UTVIKLINGSFONDET

caritas
NORGE

KIRKENS NØDHJELP
actalliance

CHANGEMAKER

spire
UTVIKLINGSFONDETS UNGDOM

Menneskerettighetssituasjonen i Colombia

Menneskerettighetssituasjonen generelt i Colombia er fortsatt dramatisk. Colombia er et land preget av enorme sosiale forskjeller, langvarig væpnet konflikt og grove og systematiske menneskerettighetsovergrep begått av både geriljagrupper, paramilitære grupper samt landets egne sikkerhetsstyrker.

- Urfolk og afrocolombianere er overrepresentert blant de som rammes av brudd på sine rettigheter.
- Fagforeningsfolk, studenter, fredsforkjempere og menneskerettighetsforkjempere blir møtt med trusler, drap og forsvinninger når de på fredlig vis kjemper for en fungerende rettstat.
- Vold mot kvinner er utbredt i Colombia, med et gjennomsnitt på 52 voldtekter daglig.
- Det rapporteres i økende grad om voldtekter utført av væpnede grupper, herunder hæren, geriljasoldater og de mange paramilitære styrkene^{viii}.
- Colombia har nest flest internt fordrevne flyktninger i hele verden, etter Sudan. Ved årsskiftet 2009 og 2010 var det registrert 4,9 millioner internt fordrevne^{ix}, et antall som er mer enn hele den norske befolkningen.
- Hele 64% av befolkningen lever under den nasjonale fattigdomsgrensen^x, til tross for at Colombia i følge Verdensbanken er et såkalt mellom-inntektsland.
- Avstanden mellom fattige og rike, mellom de som kan nyte godt av offentlig sektors tilbud og de som bor i områder neglisjert av staten, er svært høy^{xi}.

ⁱ Nærings- og handelsministerens samråd for handelsavtaler med næringsliv, arbeidslivets parter og det sivile samfunn 1. juni 2010.

ⁱⁱ Comando Nacional Unitario (CNU) Sammenslutning av de fire store fagorganisasjoner i brev om Frihandelsavtalene med USA og EU 26.5.2009.

ⁱⁱⁱ I avtalens artikkel 5.8 beskriver fotnote 11 colombianske myndigheters rett til å iverksette tiltak for å sikre offentlig orden, herunder unntakstilstand.

^{iv} "Nasjonal prosess for stadfestelse" drevet av kommisjonen for oppfølging av offentlig politikk for internt fordrevne i rapporten Helhetlig oppreisning for frarøvelse av landjord og andre goder, fra 2009 (Comisión de Seguimiento a la Política Pública sobre Desplazamiento Forzado, Proceso Nacional de verificación, Luis Jorge Garay Salamanca, director, Reparar de manera integral el despojo de tierras y bienes, Bogotá, 2009).

^v Rapport til FNs menneskerettighetsråd lagt fram i Geneve 2. juni 2010 som undersøker colombianske embetsmenn og advokaters uavhengighet for å vurdere graden av straffefrihet og rettstatens funksjon.

^{vi} Acción Social, Colombias myndigheters sosialhjelp, begynte registreringer av internt fordrevne i 1997 og hadde ved slutten av 2009 registrert 3.303.979 internt fordrevne. Ettersom veldig mange internt fordrevne er redde for båndene mellom myndighetene og de som har forårsaket fordrivelsen, er det en stor grad av underrapportering til Acción Social.

^{vii} Det anslås at det i dag er ca. 4.000 medlemmer av paramilitære/illegale væpnede grupper med tilstedeværelse i 248 kommuner i landet (www.verdadabierta.com 12 Febrero 2010). I tillegg øker geriljagruppene FARC og ELN i 2010 igjen sin tilstedeværelse i landet, etter å ha lidd store tilbakeslag i 2008.

^{viii} Nasjonalt institutt for rettsmedisin (INML), Mesa de trabajo de conflicto armado: "IX Informe sobre violencia sociopolítica contra mujeres, jóvenes y niñas en Colombia", desember 2009.

^{ix} Sivilsamfunnsorganisasjonen CODHES slår fast at per 31.12.2009 var 4.915.575 colombianere fordrevet fra sine hjem. Tallene er fra perioden 1984 til 2009. Hele 49% av disse har blitt fordrevet de siste åtte årene, under regjeringen til Alvaro Uribe Velez.

^x FNs Utviklingsprogram's Human Development Report 2009, s. 176.

^{xi} Colombia skårer 58,5 på Gini-indeksen som viser forskjell mellom de fattigste og de rikeste i et land. Dette er en av de høyeste skårene for forskjeller innad i land i verden, og viser at det ikke er meningsfullt å operere med gjennomsnittsverdier (Norge ligger til sammenlikning på 25,8 og er med det en av de mest egalitære samfunn i verden).